

(רמ"ק) **כָּלֵא בְּשִׁלְיָמוֹ**, וכולם שלמים בשלמות מהצד האמצעי של הת"ת שזהו סוד השלמות (רמ"ק) **כָּלֵא אֲשֶׁתְּכֶחוּ בְּבִרְכָאן**, וכולם נמצאים בכל הברכות מצד הימין של החסד ששם נמשכות הברכות (רמ"ק) **וְרַחֲמִין וְמִנִּין**, והרחמים מזומנים מצד הג"ר ששם הם רחמים פשוטים כמו רחמי הכתר (רמ"ק) **וְעֶלְמִין כְּלָהוּ בְּחֶדְוֹתָא**, ואז כל העולמות נמצאים בשמחה לפי שנמתקו הדינים (רמ"ק) **הָדָא הוּא דְכְּתִיב**, וזהו שכתוב בפסוק (מיכה ז) **יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יְכַבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ**. ושואל **מָאן יָשׁוּב**. מי ישוב **יָשׁוּב עֵתִיקָא קַדִּישָׁא לְאַתְנַלְיָא בְּזַעֲרָא**, ומשיב שישוב אריך הנקרא עתיקא קדישא להתגלות ולהאיר לז"א **יָשׁוּב לְאַתְנַלְיָא דְהוּא סְתִים בְּקַדְמֵיתָא**, וישוב להתגלות ולהאיר לפי שהוא היה סתום בגלל עוונות התחתונים **וְכָלֵא אֶתְקַרֵי תְּשׁוּבָה**. והכל נקרא תשובה בין ששב אריך להשפיע בז"א ובין ששב ז"א לקבל אורות מאריך (רמ"ק) ♦

הכל בכלל התשובה גם ז"א שיחזור להשפיע לעם ישראל

אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, כָּלֵא בְּכָלֵל, הכל בכלל התשובה **כָּלֵא סְתָם**. והכל סתום בתשובה דהיינו בין מה ששב אריך להשפיע בז"א ובין מה ששב ז"א לקבל שפע מאריך (רמ"ק) **וְכְּתִיב** ועל זה כתוב בפסוק (דברים יג) **לְמַעַן יָשׁוּב יְי' מִחֶרֶן אָפוּ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים**. דהיינו שמה שכתוב שישוב החרון אף, זה לא שייך באריך ששם אין חרון אף כי אריך כולו רחמים אלא זה שייך בז"א שיחזור

לְהַשְׁפִּיעַ שְׁפַע לְעַם יִשְׂרָאֵל (רמ"ק) **אָמַר רַבִּי יִצְחָק**, וְהַסְכִּים לְדַבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה **כִּלְאֵה הוּא וְדָאֵי**, וְאָמַר שֶׁהַכֵּל נִכְלָל בּוּדָאֵי בְּמִלַּת תְּשׁוּבָה כְּדַבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה **וְהָא אֲוִקִימָנָא מְלִי קַמִּיהַ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן**. וְהָרִי בִּיאָרְנוּ אֶת דַּבְרֵי הַסּוּדוֹת הָאֵלּוּ לְפָנֵי הַרְשָׁבִי.

הַגּוֹזֵלן מְשִׁיב אֶת הַגּוֹזֵלָהּ וְהַגָּנֵב מִשְׁלֵם כָּפֵל

וְהֵשִׁיב אֶת הַגּוֹזֵלָהּ, תַּפְּן שְׁאִילוּ חֶבְרִיָא, שְׁמָה בְּתַלְמוּד בְּמַסְכַּת בְּב"ק [קטו] שְׁאֵלוּ הַחֲבֵרִים **מִפְּנֵי מָה בְּגִזְלָה כְּתִיב**, לְמָה בְּגִזְלָן כְּתוּב **וְהֵשִׁיב אֶת הַגּוֹזֵלָהּ וְלֹא יִתִּיר**. שֶׁרַק הַגּוֹזֵלן מִשְׁלֵם אֶת מָה שְׁגָזַל וְלֹא יוֹתֵר דֵּהֵיִינוּ שְׁהוּא לֹא צָרִיךְ לְשַׁלֵּם כָּפֵל כְּמוֹ גָּנֵב **אֲלֵא הָא אֲוִקִימָנָא**, אֵלֵא הַעֲמַדְנוּ אֶת זֶה **דָּא** זֶה הַגּוֹזֵלן **שְׁוֵי דְחִילוּ עֲלָאָה כְּתַתָּאָה**. הַשְׁוֵיה אֶת הַיִּרְאָה הָעֲלִיוֹנָה כְּמוֹ הַיִּרְאָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם וְלִכְּן צָרִיךְ לְשַׁלֵּם רַק אֶת מָה שְׁגָזַל **וְדָא דְגָנִיב**, וְזֶה שְׁגוֹנֵב בְּסֹתֵר **שְׁוֵי דְחִילוּ תַתָּאָה לְקַבְּלֵיהּ**, הַשְׁוֵיה וְשֵׁם אֶת הַיִּרְאָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם כְּנִגְדּוֹ **וְלֹא דְחִילוּ עֲלָאָה**. וְלֹא חֲשַׁשׁ לִירְאָה הָעֲלִיוֹנָה וְלִכְּן צָרִיךְ הַגָּנֵב לְשַׁלֵּם כָּפֵל.

אֹר הַרְשָׁבִי

כְּבוֹד עֶבֶד לְכְבוֹד קוֹנוֹ כְּכִיכּוֹל עֹשֶׂה עֵין שֶׁל מַטָּה כְּאִילוֹ אֵינָה רוֹאֶה וְאוֹזֵן שֶׁל מַטָּה כְּאִילוֹ אֵינָה שׁוֹמַעַת.

[קטו] כְּמוֹ שְׁמוּזְכָר בְּמַסְכַּת בְּבֵא קַמָּא דָּף ע"ט ע"ב שְׁאֵלוּ תַלְמִידָיו אֶת רַבִּן יוֹחָנָן בֶּן זְכַאִי מִפְּנֵי מָה הַחֲמִירָה תוֹרָה בְּגָנֵב יוֹתֵר מִגּוֹזֵלן אָמַר לְהֵן זֶה הַשְׁוֵיה כְּבוֹד עֶבֶד לְכְבוֹד קוֹנוֹ וְזֶה לֹא הַשְׁוֵיה

הַלִּימוּד

לְעִינַּ עֲלִיזָה בֵּת נַעֲמֵי ע"ה

הַיּוֹמֵי

החוטא צריך להשיב את הגזילה שע"י תשובתו יתייחדו זו"ן

מֵה פְּתִיב לְעִילָא, ומה כתוב למעלה בפסוק **נֶפֶשׁ כִּי תַחַטָּא**. שפירוש הפסוק **בְּדָקָא מְרָן**, כמו שפירשנו למעלה **דְּאֹרֵייתָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּוֹהִינן עֲלֵיהּ**, שהתורה והקב"ה תמהים על האדם **וְאִמְרֵי נֶפֶשׁ כִּי תַחַטָּא וְגו'.** ואומרים נפש כי תחטא דהיינו בתמיהה שאיך נפשו של האדם יכולה לחטוא **וְכַתִּיב** וכן מה שכתוב **נֶפֶשׁ כִּי תִמְעוּל מֵעַל וְגו'.** או **נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע וְגו'.** שפירוש הפסוקים הללו בתמיהה איך נפשו של האדם יכולה למעול או להשבע לשקר **אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נֶפֶשׁ פְּתִיב**, שכתוב בפסוק רק נפש **וְלֹא רוּחַ, וְלֹא נִשְׁמָה**. ולא כתוב רוח או נשמה לפי שהחטא נעשה ע"י הנפש (מק"מ) אמנם הרוח והנשמה הם נפגמים בעל כרחם (רמ"ק) **וְהִכָּא גּוּפָא** (ס"א רוחא) **וְנֶפֶשׁ**. וכאן בכל החטאים הנזכרים כתוב גוף ונפש ביחד לפי שהם חוטאים ביחד **דְּכַתִּיב**, שכתוב בפסוק **וְהָיָה כִּי יַחַטָּא** בגופו (רמ"ק) **וְאִשָּׁם** בנפשו (רמ"ק) ומש"כ **וְהִשִּׁיב אֶת הַגְּזֵלָה**. פירושו **מֵאֵן דְּבַעֵי לְתַקְנָא עוּבְדוּי**, שמי שרוצה לתקן ולהכשיר את מעשיו **כְּמָה דְּאִמְרָן וְהִשִּׁיב**. זה כמו שביארנו שעליו נאמר והשיב **מֵאֵן וְהִשִּׁיב**, ושואל מהו שכתוב והשיב **אֲלֵא כְּמֵאֵן דִּיתַקֵּן עוּבְדִין**, אלא כמו מי שמתקן ומכשיר את מעשיו **בְּגִין דִּיתִיב מִבּוּעֵי מֵיָא לְאַתְרֵיהּוֹן**, בכדי שישובו המבועי מי החסד למקומם ע"י שימשכו מהבינה **לְאַשְׁקָאָה נְטִיעֵן**, כדי להשקות את הנטיעות של הגן של ו"ק דז"א (רמ"ק) **דְּהָא הוּא גְרִים בְּחֻבּוּי לְאַתְמִנְעָא מְנִייהוֹן**. לפי שהוא גרם ע"י חטאותיו שימנע מהם מי החסד ע"י שהפריד את זו"ן (רמ"ק)

וְעַל דָּא וְהָשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה וְגו'ו'. כְּמָה דְאִתְמַר. וּכְן הוּא צְרִיךְ
לְהַחְזִיר אֶת הַגְּזֵלָה ע"י תְּשׁוּבָתוֹ לִיחַד אֶת ז'ו"ן בִּיחַד וְשִׁיחְזוֹר לָהֶם הַשְּׁפַע מֵהַבִּינָה כְּבִתְחִילָה
כְּמוֹ שְׂאֵמְרֵנוּ (רמ"ק) (ע"כ).

סוּד הַפְּסוּק צְדִיק כְּתָמַר יִפְרַח שְׂמוּצִיא פִירוֹתָיו לְאַחַר שְׁבַעִים שָׁנָה
רְבִי אֲבָא הָוָה יְתִיב הִיָּה יוֹשֵׁב בְּבֵיהֶמ"ד קָמִיָּה דְרַבִּי שְׂמַעוֹן,
לְפָנֵי הַרְשָׁב"י עָאֵל רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיהִי, נִכְנַס רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ לְבַהֲמ"ד
אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, לְדַרוּשׁ בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה כְּתִיב, שְׂכַתוֹב בַּפְּסוּק (תְּהִלִּים
צב) צְדִיק כְּתָמַר יִפְרַח וְגו'ו'. וּמִשְׁכַּח צְדִיק כְּתָמַר, שׁוֹאֵל הַרְשָׁב"י
מָאִי כְּתָמַר. לְמָה נִמְשַׁל הַצְּדִיק לְתָמַר דְּהָא מְכַל אֵילָנֵי עֶלְמָא
לֵית דְּמִתְעַבֵּב לְאַפְרָחָא, כְּמוֹ תָמַר. [קטז] דְּהָרִי מְכַל הָאֵילָנוֹת
שְׁבַעוֹלָם אֵינן מִי שְׂמִתְעַכֵּב לְהוּצִיא אֶת פִירוֹתָיו כְּמוֹ עֵץ הַתָּמַר דְּסָלִיק לְשַׁבְּעִין
שְׁנַיִן. שְׁהוּא מוּצִיא פִירוֹת רַק לְאַחַר שְׁבַעִים שָׁנָה כְּמָאִי טַעְמָא כְּתָמַר. וּמָה
הַטַּעַם שֶׁהַצְּדִיק נִמְשַׁל לְתָמַר אֶלְא אָף עַל גַּב דְּקָרָא אֶסְהִיד, אֵלָא

אֹר הַרְשָׁב"י

אִמְנָם בְּסִפְר בֶּן יוֹחָאִי מַעֲנָה מִט כְּתַב לְתַרְזִין
שְׁעִין הַחֲרוּב מִשְׁעַת קְלִיטָתוֹ עַד שְׁעַת פְּרִיחָתוֹ
הוּא סָז שָׁנָה וּמִפְּרִיחָתוֹ עַד הוּצֵאת פִירוֹתָיו הוּא
ע' שָׁנִים אוֹלָם עֵין הַתָּמַר הוּא ע' שָׁנִים מִשְׁעַת
קְלִיטָתוֹ עַד שְׁעַת פְּרִיחָתוֹ אוֹ שְׂאֵפְשֵׁר לוֹמַר
שְׁבַלְשׁוֹן אֶרְמִי נִקְרָא הַחֲרוּב בְּלִשׁוֹן תָּמַר ע"י.ש.

[קטז] וּבַעֲנִין זֶה כ"ב רְבִינּוּ בַחַיִּי בּוִיקְרָא פֶּרֶק כַּג
פְּסוּק מ' וו"ל וְכַשֵּׁם שֶׁהַלּוּב אֵינן פְּרִיו אֵלָא
לְסוּף שְׁבַעִים שָׁנָה כִּךְ שְׂכַר הָעוֹה"ב אֵינּוּ אֵלָא
בְּסוּף יָמָיו שֶׁל אָדָם.
אִמְנָם הַקְּשָׁה הֵעֵב"ן בְּהַגְהוֹתָיו שֶׁהָרִי בְּמִסְכַּת
בְּכוֹרוֹת ח' ע"א כְּתוּב בֶּן לְגַבִּי עֵין הַחֲרוּב וְלֹא
לְגַבִּי הַתָּמַר.